

Urealistiske forventninger til kloningsforsøk

Det amerikanske selskapet som påberoper seg å være først i verden med å klon humane embryoer, blir beskyldt for å utbasunere og blåse opp resultatene.

I november annonserte selskapet Advanced Cell Technology (ACT) i delstaten Massachusetts, at det hadde lyktes med å produsere de aller første humane embryoene ved hjelp av kjerneoverføring, dvs. kloning. Amerikansk lov forbyr bruk av offentlige midler til humane kloningsforsøk, men selskapet er privat, og kan gjøre som det vil.

Munnhuggeri

I populærtidsskriftet *Scientific American* 24. november (1) beskriver legene Jose Cibelli, Robert Lanza og Michael West teknikkene de har brukt, og begrunner eksperimentene med at det er behov for å dyrke stamceller som kan brukes i behandlingsforskningen av Alzheimers sykdom, Parkinsons sykdom, hjerneslag, diabetes, kreft og AIDS.

En milepæl i stamcelleforskning og terapeutisk kloning, mener Mary Ann Liebert, utgiveren av nettmagasinet *E-biomed* som offentliggjorde eksperimentene (2, 3). Publiseringen har skapt storm, og en rekke ledende forskere og etikkekspertene har gått ut og kalt selskapets fremferd for uprofesjonell og dets motiver for spekulative og tvilsomme (4). Konkurrenter, som selskapet Clonaid, hevder å ha kommet like langt i sin forskning, men

Langt igjen til mål i kloningskappløpet. Illustrasjonsfoto

sier de vil hemmeligholde sine resultater inn til videre. I en pressemelding toer ACT-forskerne sine hender og tilbakeviser påstandene om at de har til hensikt å klon mennesker (5). Mens forskernes munnhuggeri pågår, øker temperaturen i den politiske debatten rundt kloningsforbud som ble vedtatt av Representantenes hus i sommer (6). Lovforslaget er ikke ferdigbehandlet i Senatet.

Langt igjen

Seniorrådgiver i Bioteknologinemnda, Ole Johan Borge, mener at både forskere og me-

dier har hauset opp forventningene til kloningsforsøkene i USA.

– Forskerne klarte å holde en av de kjerneoverførte eggcellene i live i noen timer, inn til den hadde delt seg og blitt til et embryo med seks celler. Men å kalle det et gjennombrudd for stamcelleforskningen, er å bruke for store ord. Så lenge man ikke kan dyrke klonede celler vellykket frem til blastocyststadiet, er det trolig helt umulig å produsere stamceller, sier Borge. Han understreker at hindringene er mange og store før man i realiteten er i nærheten av å bruke stamceller fra embryo i behandlingsøyemed.

– De største utfordringene blir å styre differensieringen av stamceller og forhindre avstøtninger ved stamcelletransplantasjon. Det er langt igjen til et reelt gjennombrudd, sier Ole Johan Borge.

– Tom Sundar, *Tidsskriftet tom.sundar@legeforeningen*.

Litteratur

1. www.sciam.com/explorations/2001/112401ezzell/index.html (27.11.2001).
2. www.liebertpub.com/EBI/ebiopaper1.pdf (27.11.2001).
3. www.liebertpub.com/press/prdetail.asp?id=102 (27.11.2001).
4. www.liebertpub.com/EBI/ebiopaper1.pdf (27.11.2001).
5. www.advancedcell.com/pr_11-25-2001.html (27.11.2001).
6. Sundar T. Amerikansk kloningsforbud vekker debatt. *Tidsskr Nor Lægeforen* 2001; 121: 2430.

Nefrektomi bedrer prognosen ved nyrekreft

Median overlevelse var tre måneder lenger i en randomisert kontrollert undersøkelse av pasienter med nyrekreft med spredning. Hvorvidt nefrektomi forbedrer prognosen ved nyrekreft etter at den har spredd seg, har vært diskutert. I en ny amerikansk studie ble 241 pasienter randomisert til behandling med interferon alfa-2b alene eller kombinert med nefrektomi (*N Engl J Med* 2001; 345: 1655–9). For å bli inkludert i studien måtte nefrektomi bety fullstendig fjerning av primærtumor. Studien inkluderte 80 sykehus.

Blant de 120 pasientene som ble nefrektomert var median overlevelsestid 11,1 måneder, mens den var 8,1 måneder hos de 121 som kun fikk interferon alfa-2b. Forskjellen var uavhengig av initial prognostisk gruppe og sted for metastasering.

Åpenhet og psykisk helse

Nesten åtte av ti nordmenn har vært plaget av flere enn ett symptom på nedsatt psykisk helse i løpet av en 14-dagersperiode. Det er langt færre som har hatt større plager, drøyt en av ti rapporterer om mange symptomer. Det viser en artikkel i Statistisk sentralbyrås tidsskrift *Samfunnsspeilet* (2001; 15: 21–9). Over tid har det vært en økning av lettere psykiske plager i befolkningen, men om det er en reell økning eller en normalisering av det å ha nedsatt psykisk helse, konkluderer ikke forfatteren med.

Artikkelen bekrefter at ulike grupper er spesielt utsatt for redusert psykisk helse. Langt flere kvinner enn menn er plaget. Det er også en høyere andel med psykiske plager blant dem med lav utdanning og lav sosioøkonomisk status.

Flere fysioterapeuter enn leger i kommunehelsetjenesten

Fra 1999 til 2000 er det blitt flere leger, fysioterapeuter, jordmødre og helsesøstre i kommunehelsetjenesten. Også dekningsgradene har gått opp for alle disse yrkesgruppene. Målt i antall årsverk var det fysioterapeutene som hadde den største veksten. Ved utgangen av 2000 hadde fysioterapeutene 3 614 årsverk i kommunehelsetjenesten, ikke medregnet eldreomsorgen. Det var en vekst på 194 årsverk, og det første året antall årsverk av fysioterapeuter var større enn for leger.

Et markert trekk ved legetjenester i kommunene er at det har vært en overgang av leger fra kommunale stillinger med fast lønn til privat praksis. Dette gjelder gjennom nesten hele 1990-tallet. I 2000 var det samlet sett utført 3 579 årsverk av leger i kommunehelsetjenesten, ikke medregnet eldreomsorgen. Det er en økning på 52 årsverk fra 1999. Legedekningen er dermed på 7,9 årsverk per innbygger.

I 2000 utførte leger arbeid tilsvarende 230 årsverk i institusjoner for eldre og funksjonshemmede. Det utgjør ca. 6 % av legenes totale arbeidsinnsats i kommunehelsetjenesten. Andelen har holdt seg stabilt de siste årene.

Les mer i *Samfunnsspeilet* nr. 5/2001.